

Una cinquantena de professionals de la informació són en presons iranianes, cosa que suposa la punta de l'iceberg d'un règim que té posat el punt de mira en els mitjans.

La situació ha empitjorat, sobretot, des de les eleccions presidencials del 2009. El règim dels aiatol·làs ha tancat les publicacions reformistes, persegueix els opositors al ciberespai, confisca les parabòliques i no dóna treva als periodistes estrangers acreditats. En aquest reportatge, alguns dels afectats relaten els problemes a l'hora d'informar a l'antiga Pèrsia.

La força de la mordassa iraniana

■ Text i fotos: Kim Amor

L'Iran encapçala la llista de països del món amb el nombre més elevat de periodistes a la presó, més de mig centenar. El règim de Teheran no només censura els mitjans de comunicació, sinó que sotmet els informadors d'escòl a judicis sumaríssims i a sentències de presó, exili o mort.

Malgrat que el règim dels aiatol·làs —nascut després de la revolució de 1979— no ha destacat mai pel respecte a la premsa lliure, és ara quan l'agressió ha arribat a nivells alarmants. “El periodisme independent és avui un dels treballs més perillosos a l'Iran”, admet Omid Memarian, periodista, blocaire i activista dels drets humans que des del 2005 resideix als Estats Units. A més d'emmordassar la premsa, el Govern ha aconseguit les eines per lluitar amb eficiència contra Internet i els canals de televisió per satèl·lit.

La gran ofensiva contra els mitjans de comunicació va arrencar el juny del 2009, després de les eleccions presidencials que van permetre l'ultraconservador Mahmud Ahmadinejad renovar el mandat. Després de fer-se públics els resultats, titllats de “fraudulents” per l'oposició reformista, milions de persones van sortir al carrer per exigir l'anul·lació de les eleccions. Mai abans, excepte en la revolució, s'havia viscut una mobilització tan massiva. Les protestes, de gran ressò

mediàtic i que van durar setmanes, van ser reprimides a trets.

La censura es va imposar a tots els nivells. “Aquells dies, es va alentir l'accés a Internet fins a fer-lo inexistent i fins i tot es va arribar a tallar el senyal de telefonia mòbil”, recorda Ángeles Espinosa, la periodista d'*El País* que llavors residia a Teheran i que un any més tard seria expulsada del país. Aquest mateix any, el Govern també va tancar l'Associació de Periodistes Iranians (API), que era l'única organització de pensament independent de l'Estat persa.

Durant els dos últims anys i mig, el règim teocràtic ha tancat totes les publicacions reformistes. “La premsa d'oposició no existeix a l'Iran”, assegura Shohreb, una periodista de Teheran que prefereix ocultar el nom. “Hi ha qui qualifica de reformista el diari *Etemaad*, encara en circulació, però en realitat no ho és perquè no s'atreveix a publicar res que no agradi al poder”, afirma.

Les úniques veus discordants en la premsa autoritzada neixen en el si del mateix règim, embarcat en una lluita interna entre els partidaris d'Ahmadinejad i els de l'aitol·là Ali Khamenei, el guia suprem i l'home fort del règim. Un dels episodis més reveladors d'aquesta pugna va succeir a principi d'any quan Ali Akbar Javanfek, un dels homes de confiança del president iranià i llavors

A dalt, una manifestant a favor d'Ahmadinejad després de les presidencials del juny del 2009. A la pàgina següent, a dalt, un manifestant opositor del Moviment Verd i, a sota, una noia oneja una bandera iraniana en una concentració a favor del president.

director de l'agència de notícies oficial IRNA, va ser condemnat a un any de presó i a tres d'inhabilitació professional per criticar els fidels a Khamenei. Al marge d'aquesta guerra interna, de conseqüències imprevisibles, el règim

correu "més segur" per poder respondre a les preguntes de CAPÇALERA. "La situació s'ha complicat molt. Cada vegada costa més connectar-se. Però no passa res, és part de la lluita", escriu aquesta activista.

"El periodisme independent és avui un dels treballs més perillosos a l'Iran" (Omid Memarian, periodista i bloqueig)

no dóna treva als reformistes. Els principals dirigents, Mirhusein Mussavi i Mehdi Karrubi, estan sota arrest domiciliari. L'atac al ciberespai del 2009 perdura en el temps i amb més gran intensitat. La periodista Shohreb, per exemple, ha hagut d'obrir un compte de

CONTROL A LA XARXA

La Xarxa, a l'Iran, és plena d'obstacles i trampes, i sempre sota el control de la ciberpolicia. Com recorda Espinosa, "els webs opositors estan allotjats fora de l'Iran i encara que reben informació des de dins, són iranians que viuen a l'estranger els que els elaboren i actualitzen". Com passa amb Memarian, que resideix a Nova York. El ciberactivista denuncia les "detencions arbitràries, se-

El cas de Saeed Malekpour

La història de Saeed Malekpour exemplifica fins a quin punt el règim dels aiatol·làs persegueix Internet. Aquest informàtic de 36 anys resident al Canadà va ser detingut al 2008 quan va viatjar a l'Iran per visitar el seu pare, malalt de càncer. Va ser jutjat i condemnat a mort al 2010 pel disseny de webs pornogràfiques. La seva família assegura que ell només va dissenyar un programa per compartir fotos a Internet. Reporters Sense Fronteres demana la suspensió de la sentència.

grestos i tortures” que pateixen els periodistes del seu país. “No es permet ni la més mínima crítica”, es queixa. Conegut és el cas del periodista i blocaire Omid Mir Sayafi, que va morir en estranyes circumstàncies a la presó d'Evin el 2009 després d'haver estat condemnat a trenta mesos de presó per insultar el guia suprem en el seu bloc.

El zel amb què les autoritats intenten controlar la Xarxa els ha portat a imposar rígides normes als cibercafés, on els clients han de revelar el nom i el del seu pare, l'adreça de casa, el número de telèfon i el del document d'identitat. A més, els locals han d'estar equipats amb una càmera de vigilància. Els cibercafés són per a molts iranians l'única via per navegar perquè, com assenyala Javier Martín, excorresponsal de l'agència EFE a Teheran, “no està a l'abast de tot-hom tenir accés a la Xarxa a casa”. “El Govern t'ha de donar permís i has de tenir una línia preparada per a l'ADSL que costa molts diners”, afirma.

Les pàgines censurades no tan sols són les de l'oposició, sinó també les que són estrangeres. “Per esquivar la censura i accedir a les pàgines filtrades utilitzem el programa VPN, que s'adquireix clandestinament”, explica Shohred. “Si bé no sempre funciona. El règim, que considera l'ús un delictes, ha aconseguit també bloquejar-lo”, assegura.

També estan prohibides les antenes parabòliques, tot i que hi ha molts iranians que en tenen a casa seva (entre un 45% i un 60% de la població), però no a la vista. “Fa uns dies la policia va fer una batuda a edificis del meu barri i va confiscar les antenes. Un cop que els policies van marxar, els veïns van contactar amb els tècnics per tornar-les a instal·lar. Nosaltres no ens imaginem la nostra vida sense la televisió per satèl·lit”, explica Shohred.

Els canals més vistos pels opositors són la BBC i Voice Of America (VOA), en les seves versions en farsi. El problema

és que les autoritats també han après a interferir el senyal amb sofisticats equips comprats a Rússia. En aquest sentit, una de les accions més sonades últimament va ser la censura imposada a un documental que va fer la BBC en farsi sobre el guia suprem, Ali Khamenei, i que va ser emès el mes de setembre passat. “Si

El règim dels aiatol·làs lluita eficientment contra Internet i els canals de televisió per satèl·lit

hi ha un tema tabú per a la premsa a l'Iran, aquest és la figura del guia suprem”, explica Espinosa.

Com era d'esperar, no es va poder veure el reportatge a l'Iran. No obstant això, l'endemà, el documental ja estava a YouTube, algú ho va gravar en DVD i es va distribuir clandestinament pel país. La

La gran ofensiva contra els mitjans de comunicació va arrencar el 2009, després de les eleccions presidencials

represàlia del règim pel treball de la BBC no es va fer esperar. Segons Amnistia Internacional, es “van detenir, interrogar i intimidar”, a l'Iran, familiars i amics de deu periodistes iranians que treballen per al canal britànic a Londres. Això és el que explicava sobre l'incident un informe de Human Rights Watch:

“La situació s'ha complicat molt. Cada vegada costa més connectar-se”, admet una periodista opositora

“Un empleat iranià de la BBC a Londres va ser interrogat en línia per un home que va dir ser un interrogador de la presó d'Evin, a Teheran, i li va dir que si cooperava i li revelava els noms dels contactes i fonts de la BBC, les autoritats alliberarien un familiar seu detingut”.

El règim ja ha deixat clar que els ciutadans iranians que col·laborin amb mitjans de comunicació estrangers poden ser acusats d'espionatge. Una advertència que darrerament ha adquirit encara més rellevància per les sancions econòmiques internacionals i les amenaces d'atac militar com a resposta al pla nuclear.

Els periodistes estrangers que tenen acreditació permanent a l'Iran actualment es poden comptar amb els dits d'una mà. A Espinosa, que va mantenir aquest estatus durant cinc anys, la van expulsar l'octubre del 2010 per entrevistar Ahmad Montazeri, el fill d'un destacat aiatol·là reformista. Allò va ser el colofó de dos anys de pressions. “Primer, se'ns va prohibir que cobríssim ‘manifestacions il·legals’, és a dir, les de l'oposició”, explica la reportera d'*El País*. “Després, se'ns va prohibir treballar fora de l'oficina sense permís. Amb el temps, ens va fer falta fins i tot una invitació per poder anar a les conferències de premsa”, explica Espinosa.

D'altra banda, Javier Martín, que va abandonar Teheran l'any passat, reconeix que en països com l'Iran s'ha de practicar l'autocensura. “Em van cridar l'atenció diverses vegades per cròniques que vaig escriure, sobretot les relacionades amb el cas de Shakineh Mohamadi Ashtiani, la dona condemnada a morir lapidada per haver assassinat presumptament el marit”, recorda Martín.

Malgrat tot aquest seguit de pressions i limitacions, l'excorresponsal de l'agència EFE creu que “val la pena” treballar com a periodista en aquests tipus de països. “Aquests impediments t'ajuden a conèixer i entendre millor l'Iran. Al cap i a la fi, sempre pots explicar el que vas viure una vegada abandones el país. Si no has estat allà, qui ho faria?”. ■

En aquesta segona entrega informativa del Centre de Documentació Montserrat Roig (CDMR), parlem dels productes i serveis que posem al vostre abast. El 2008, la Comissió de Cultura va aprovar la “Carta de serveis del Centre de Documentació Montserrat Roig” per la qual es compromet amb els usuaris a prestar uns serveis de qualitat d’acord amb compromisos com la transparència informativa, immediatesa, accessibilitat del fons, sostenibilitat... Es pot consultar al web www.periodistes.org/cd_serveis

El Centre ofereix serveis personalitzats que podeu obtenir a la seu de Barcelona, trucant al 933 171 920 o enviant un correu electrònic a documentacio@periodistes.org. Els serveis oferts són:

- **El CDMR respon.** Servei d’informació i referència. Donem resposta a qualsevol dubte sobre el CDMR i els seus serveis i us assessorem sobre on i com podeu trobar informació i documentació referents a la professió periodística.
- **Difusió Selectiva de la Informació.** Un servei d’alerta de les novetats bibliogràfiques dels nostres catàlegs que permet estar al dia de la documentació rebuda al CDMR relativa al seu àmbit d’interès o d’especialització.
- **Reproducció de documents.** Podeu fotocopiar i/o escanejar el fons documental, a excepció de la col·lecció històrica i els documents inèdits, tot

respectant la Llei de Propietat Intel·lectual.

- **Suggerència de compres i subscripcions** d’un llibre o d’una revista que no es trobin al fons.

També proposem serveis sobre l’actualitat professional (informació a www.periodistes.org/cd_serveis_actualitzat):

- Diàriament elaborem **reculls de premsa** de l’actualitat comunicacional. Us oferim una recopilació de notícies d’interès del nostre àmbit professional

Es pot accedir al recull de premsa, premis, novetats bibliogràfiques, guies de recursos i bones pràctiques, etc.

aparegudes a la premsa diària generalista de Catalunya i Espanya. També elaborem dossiers de premsa monogràfics sobre temes periodístics d’especial interès o transcendència. Podeu sol·licitar el servei de recull de premsa.

- Teniu a la vostra disposició, al nostre portal, una base de dades de **premis periodístics** que recopila prop de tres-cents concursos i premis relacionats amb la professió.
- Per conèixer les **novetats bibliogràfiques** arribades al CDMR, podeu consultar-ne la selecció que es publica a la revista CAPÇALERA i que reproduïm al nostre web.
- Cada dos mesos, elaborem un **butlletí**

de sumaris de revistes especialitzades. Recull els sumaris de les revistes especialitzades en periodisme i comunicació de massa.

Per facilitar-vos el dia a dia, editem les **guies de recursos i bones pràctiques**, que són seleccions de recursos útils i recomanacions. Fins ara, hem publicat –sota llicència Creative Commons– guies sobre Twitter específic per a periodistes, periodisme multimèdia amb pressupost baix, oficines virtuals o *cloud computing* i un recull de propostes d’autogestió dels drets d’autoria. Us les podeu baixar a: http://www.periodistes.org/cd_recursos.

A l’espai del CDMR, al web del Col·legi, podreu ampliar aquesta informació (www.periodistes.org/cd_que_es)

Carme Texeiro
Responsable del Centre de Documentació Montserrat Roig

